

Spin-off vállalkozás indítás motivációinak és elősegítő tényezőinek összehasonlítása férfi és női kutatók körében

Comparison of motivations and facilitating factors of female and male academics' spin-off creation intention

HUSZÁR SÁNDOR

SZTE, Gazdaságtudományi Kari, Üzleti Tudományok Intézete
SZTE, Interdiszciplináris Tudásmenedzsment Kutatóközpont, huszar@kmcenter.szte.hu

PRÓNAY SZABOLCS

SZTE, Gazdaságtudományi Kari, Üzleti Tudományok Intézete
SZTE, Interdiszciplináris Tudásmenedzsment Kutatóközpont, pronay@kmcenter.szte.hu

BUZÁS NORBERT

SZTE, Általános Orvostudományi Kar, Egészség-gazdaságtani Intézet
SZTE, Interdiszciplináris Tudásmenedzsment Kutatóközpont, buzas@kmcenter.szte.hu

Absztrakt

Az elmúlt évtizedekben, az egyetemekkel szemben megjelent az igény arra vonatkozóan, hogy kutatási eredményeik hasznosításával járuljanak hozzá a társadalmi fejlődéshez. Ugyanakkor viszonylag kevés figyelmet kaptak az egyénnel, azon belül pedig a nők szerepének és attitűdjének vizsgálatával kapcsolatos kutatások spin-off vállalkozás-indítás tekintetében. Központi kutatási kérdésünk, hogy egyrészt léteznek-e különbségek a kutatási eredmények spin-off vállalkozásban történő hasznosítási szándékában férfi és női kutatók körében, és amennyiben igen, akkor az általunk vizsgált tényezők esetében milyen eltérések figyelhetők meg?

2015-ben egy országos felmérés keretében vizsgáltuk a mérnöki tudományok, orvosi tudományok, természettudományok és agrártudományok kutatóinak véleményét (N=660). A hazai vizsgálat eredményei szoros összefüggést mutatnak a nemzetközi szakirodalmi eredményekkel, miszerint *a női kutatók kisebb arányban tervezik tudományos eredményeiket spin-off vállalkozás keretében hasznosítani*. Az egyén motivációinak megismerése és a nők vállalkozói tevékenységének elősegítése fontos célkitűzés, mivel úgy tűnik, hogy a nők körében nagyobb figyelmet kapnak a különböző *társadalmi-fejlődésre irányuló motivációk* – még ha a férfiak ezirányú motiváció nem sokkal maradtak is el. Továbbá a felmérés eredményei arra világítottak rá, hogy a korábbi *vállalkozói tapasztalatok, vállalkozói kompetenciák, ipari kapcsolatok, valamint anyagi háttér*, meghatározóak lehetnek a vállalkozás-indítási szándékkal kapcsolatban.

Kulcsszavak: spin-off vállalkozás, Tervezett Viselkedés Elmélete, egyetemi kutatók, nemi összehasonlítás

Köszönetnyilvánítás: A kutatás elkészítését a „Harmadik generációs összehangolt szolgáltatási portfólió és irányítási rendszer kialakítása, valamint stratégiai jellegű optimalizálás megvalósítása közösségtípusú felsőoktatási együttműködés formájában Dél- Kelet Magyarországon” című TÁMOP-4.1.1.C-12/1/KONV-2012-0004 számú pályázat tette lehetővé.

Abstract in English

In recent decades, expectations emerged towards universities to contribute to the social development with their scientific activity. However, there is a lack of studies focusing on the individuals' spin-off creation intention and the investigation of gender differences did not draw attention of scholars. Thus, our central research question aims to reveal gender differences in spin-off creation attitude between female and male scientists.

In 2015, we conducted a research among scientists who represent the following scientific disciplines: engineering, medicine, natural sciences and agriculture (N=660). Our results contribute to the findings of international literature which highlighted that female scientists express less interest towards creating spin-off companies for the commercialization of scientific results. Although, female scientists are motivated more by social-development-oriented motivations than male scientists. Furthermore, our results emphasize the role of previous entrepreneurial experiences, entrepreneurial competencies, industrial relations and financial resources relating to spin-off creation.

Keywords: spin-off company, Theory of Planned Behavior, academics, gender study

Acknowledgements: This study was supported by the European Social Fund through project (grant no.: TÁMOP-4.1.1.C-12/1/KONV-2012-0004).

1. Bevezetés

A társadalom az egyetemi kutatókra eredendően úgy tekintett, mint oktatókra és tudósokra, akik oktatják a fiatalokat és tudományos kutatásokat végeznek az egyetemen mindenféle üzleti hasznosítási tevékenység nélkül. Emiatt sokáig nem volt szükség az egyetemi kutatók spin-off vállalkozással kapcsolatos attitűdjének vizsgálatára. Az elmúlt évtizedekben azonban az egyetemek társadalomban betöltött szerepe sokat változott és megjelent az igény arra vonatkozóan, hogy a felsőoktatási intézmények kutatási tevékenységük hasznosításával járuljanak hozzá a társadalmi fejlődéshez (ETZKOWITZ et al., 2000; RASMUSSEN et al., 2006). Az innovatív kutatási eredményekben rejlő marketing lehetőség kihasználásának egyik formája a spin-off vállalkozás indítás, amely tanulmányunk egyik központi eleme. Marketing területen a B2B marketing külön foglalkozik ezen vállalkozások sajátos működésével (PISKÓTI, 2014), az általuk kialakítható vállalkozási kapcsolatokkal valamint az alapítók motivációjának és a vállalkozás marketing orientációjának összefüggéseivel.

A vállalkozó egyetemmé válás ösztönzése egyre nagyobb figyelmet kapott, amely a nemzetközi szakirodalomban megjelenő közleményekben is tetten érhető (ETZKOWITZ, 2002; O'SHEA et al., 2005; ROTHARMER et al., 2007). Habár az egyetemi spin-off vállalkozásokkal kapcsolatos kérdések több szempontból is megközelíthetők, viszonylag kevés figyelmet kaptak az egyénnel, azon belül pedig a nők szerepének és attitűdjének vizsgálatával kapcsolatos kutatások. A tanulmányunkban egyrészt az egyén meghatározó szerepe mellett érvelünk, mivel jelentős befolyással bírhatnak feltalálóként a kutatási eredmények üzleti hasznosítási folyamata során, másrészt pedig kísérletet teszünk arra vonatkozóan, hogy feltárjuk a nők és férfiak közötti hasonlóságokat és különbségeket a spin-off vállalkozás indítással kapcsolatos véleményekben. A központi kutatási kérdésünk, hogy egyrészt léteznek-e különbségek a kutatási eredmények spin-off vállalkozásban történő hasznosítási szándékban férfi és nő kutatók körében, amennyiben igen, akkor az általunk vizsgált tényezők közül melyek szerepe meghatározó?

2. Az egyén spin-off vállalkozás indítási szándéka és motivációi

Annak érdekében, hogy a spin-off vállalkozás indításával kapcsolatos tervek és véleményeket vizsgálni tudjuk kutatók körében, célszerűnek tartottuk kutatásunkat egy széles körben elfogadott elméletre alapozni. A Tervezett Viselkedés Elmélete az emberi viselkedés központjába a szándékot helyezi, amely a kutatásunk egyik központi eleme.

2.1. Szándék

Az elmúlt évtizedekben a szociálpszichológia sokat vizsgálta az emberi viselkedésre ható tényezőket. A pszichológusok arra a következtetésre jutottak, hogy az egyén *viselkedését* gyakran az ún. *szándék* előzi meg. A *szándék* kialakulására számos tényező hatással lehet, amelynek magyarázatára Ajzen (1988) megalkotta a *Tervezett Viselkedés Elméletet*. A *Tervezett Viselkedés Elmélete* azt feltételezi, hogy minél erősebb az egyén szándéka az adott viselkedésre vonatkozóan, annál nagyobb valószínűséggel váltja ki az egyénből az adott viselkedést. Azonban ez csak azokban az esetekben igaz, amikor a szándék viselkedésben való megvalósulását nem korlátozza valamilyen hátráltató tényező.

A vizsgálatunk célja elsősorban nem Ajzen (1991) Tervezett Viselkedés Elmélete összefüggéseinek a tesztelése, hanem a *szándék* és *további tényezők* szerepének a vizsgálata. Tekintve, hogy a szociálpszichológia, valamint további tudományterületek a *szándék* szerepét egy központi elemnek tekintik az emberi viselkedés kutatása során, így mi is kutatásunk középpontjába állítva vizsgáljuk a nő és férfi egyetemi kutatók tudományos eredményeinek spin-off vállalkozás indítással történő üzleti hasznosítási szándékának vizsgálatát.

A *vállalkozói szándék* vizsgálatára találhatunk nemzetközi tapasztalatokat is, egyrészt általános vállalkozás indítási szándék vizsgálatában (KAUTONEN et al., 2013; KRUEGER –

CARSUD, 1993; LORTIE – CASTOGIOVANNI, 2015), valamint egyetemi környezetben kutatók (GOETHNER et al., 2012) és hallgatók (KÜTTIM et al., 2014; YURTKORUA, 2014) körében is készültek felmérések. Sőt, az általunk vizsgált célcsoport tekintetében Goethner et al. (2012) megállapítja, hogy a férfi kutatók nagyobb arányban terveznek spin-off vállalkozást indítani kutatási eredményeik üzleti hasznosítása érdekében, mint a női kutatók. Az eredmények alapján első hipotézisünket a következőképpen fogalmazzuk meg:

Hipotézis 1: Az egyetemi kutatási eredmények üzleti hasznosításához nagyobb valószínűséggel terveznek férfiak spin-off vállalkozást indítani, mint a nők.

2.2. Motivációk

A szándék bemutatását követően joggal vetődik fel a kérdés, hogy vajon milyen indítékai lehetnek a spin-off vállalkozás indításnak? A nemzetközi szakirodalomban megjelenő leíró kutatásokat követően egyre összetettebb módszerekkel próbálták az egyetemi vállalkozás indítási motivációk szerepét vizsgálni. Korábbi kutatások arra világítottak rá, hogy az *anyagi tényezők* hatással lehetnek a kutatási eredmények üzleti hasznosítási szándékra (RENAULT, 2006; GOETHNER et al., 2012). Magyar felmérések is igazolták az anyagi ösztönzők szerepét, azonban míg a külföldi kutatások elsősorban a meggazdagodás reményét helyezték előtérbe, addig a magyar kutatások leginkább a felsőoktatásban tapasztalható alacsony kutatói bérekkel indokolták a résztvevők üzleti hasznosításban való részvételt (NOVOTNY, 2014), ami fiatal kutatók körében is megfigyelhető volt (MAKRA – ERDŐS, 2012).

A motivációk egy másik csoportját képezik a különböző *hírnévvel kapcsolatos motivációk*, amelyek szerepét nem minden esetben sikerült igazolni vállalkozói tevékenységgel kapcsolatban (GOETHNER et al., 2012), ami alapján úgy tűnik, hogy a vállalkozói tevékenység valószínűleg nem járul hozzá a kutatói hírnév növeléséhez.

További motivációként jelennek meg a kutatási eredmények piacon történő hasznosítása a társadalom számára (NILSSON, 2010), míg a spin-off vállalkozás indítása lehetőséget biztosít fiatal kutatók számára karrierlehetőségek biztosítására is (RIZZO, 2015). Ezen gondolatmenet mentén, az anyagi és hírnévbéli motivációk mellett egy ún. *társadalmi fejlődés-orientált motivációk* csoportját elkülöníthetjük.

A motivációkkal kapcsolatban korábbi kutatási eredmények arra világítottak rá, hogy a nők a *társadalmi fejlődés-orientált motivációkat* nagyobb arányban veszik figyelembe, így a motivációkkal kapcsolatos hipotézisünket a következőképpen fogalmazzuk meg:

Hipotézis 2: Az egyetemi kutatási eredmények spin-off vállalkozásban történő üzleti hasznosítása során a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos motivációk fontosabbak a nők számára, mint a férfiak esetén.

2.3. Vállalkozói szándékot elősegítő tényezők szerepe

Egyes felmérések arra világítanak rá, hogy ugyanazon szektorban vállalkozást irányító nők vállalkozóként kisebb sikereket érnek el férfitársaiknál, amelyre hatással vannak bizonyos képességek hiánya (LOSCOCCO – ROBINSON 1991). Ugyanakkor fontos megjegyezni azt is, hogy a nők kevésbé hajlandóbbak kockázatos lépéseket tenni. Sőt, a női vállalkozók sok esetben szeretnék elkerülni, hogy az általuk vezetett vállalkozás mérete egy bizonyos méret fölé emelkedjen – ami esetleg már kezelhetetlenné válhat számukra – ezzel biztosítva az egyensúlyt a munka és magánélet között (CLIFF 1998).

Továbbá fontosnak tartjuk azt is megemlíteni, hogy míg a férfiak esetén hagyományos és nem hagyományos munkakörökben közel hasonló én-hatékonyság tapasztalható, addig a nők számukra hagyományos munkakörök esetén magasabb, míg nem hagyományos munkakörök esetén alacsonyabb én-hatékonyság érzetről számolnak be (BETZ – HACKETT 1981).

A spin-off vállalkozás indítása esetén fontos kérdésként jelenik többek között, hogy vajon van-e különbség abban, hogy a férfiak és nők mennyire támaszkodnának külső szervezetek (pl. egyetem vagy egyéb támogató szervezet) üzleti ismereteire és/vagy pénzügyi támogatására (ANNA et al. 1999). A fent leírtak alapján, valamint tekintve, hogy az egyén képességei hatással lehetnek arra, hogy nagyobb valószínűséggel döntsön egy kutató spin-off vállalkozás indítása mellett, a következő hipotézist fogalmazzuk meg:

Hipotézis 3: Egyetemi kutatók körében a nők vállalkozási indítási szándékára nagyobb hatással vannak a vállalkozói szándékot elősegítő tényezők, mint férfiak körében.

4. Kutatás módszertana

A bevezetésben és szakirodalmi áttekintésben bemutatott kérdések és hipotézisek megválaszolásához 2015-ben kérdőíves adatfelvételt végeztünk el, amely során 20 felsőoktatási intézmény kutatóit vontuk be a felmérésünkbe. A kutatás keretében elsősorban a mérnöki tudományok, természettudományok, orvosi tudományok és agrártudományok képviselőinek küldtük el a kérdőívünket. Habár a 660 válaszadó vett részt a felmérésben, a spin-off vállalkozás indításával kapcsolatos kérdésekre érdemben valamivel kevesebben válaszoltak.

Az eredményeket az IBM SPSS statisztikai szoftver segítségével vizsgáltuk, az alkalmazott módszereket tekintve a spin-off vállalkozási döntést befolyásoló tényezők vizsgálatára leíró statisztikát, valamint átlagteszteket és kapcsolatvizsgálatot alkalmaztunk.

A mintáról elmondható, hogy legnagyobb arányban a természettudományok képviselői alkotják (269 fő), valamint a legkisebb csoportot az agrártudományok képviselői alkotják (36 fő). A minta alapján azt is láthatjuk, hogy magasabb beosztásban a férfiak túlsúlya jellemző, ami alacsonyabb beosztások esetén valamivel kiegyensúlyozottabb (1. táblázat). Kivételnek számítanak a mérnöki tudományok, ott alacsonyabb beosztási kategóriák esetén is viszonylag alacsony a nők aránya.

1. táblázat: Minta bemutatása

	Mérnöki tudományok				Orvostudományok				Természettudományok				Agrártudományok			
	Gyakoriság		Megoszlás		Gyakoriság		Megoszlás		Gyakoriság		Megoszlás		Gyakoriság		Megoszlás	
	N	F	N	F	N	F	N	F	N	F	N	F	N	F	N	F
Professzor emiritus/emirita	1	7	13%	88%	0	1	0%	100%	0	5	0%	100%	0	2	0%	100%
Egyetemi tanár	5	16	24%	76%	2	20	9%	91%	3	39	7%	93%	1	9	10%	90%
Docens	8	49	14%	86%	6	31	16%	84%	14	70	17%	83%	3	8	27%	73%
Adjunktus	2	16	11%	89%	21	19	53%	48%	29	48	38%	62%	2	4	33%	67%
Tanárségéd	4	28	13%	88%	7	18	28%	72%	10	22	31%	69%	1	3	25%	75%
PhD hallgató	0	2	0%	100%	8	7	53%	47%	12	17	41%	59%	2	1	67%	33%
Összesen	20	118	14%	86%	44	96	31%	69%	68	201	25%	75%	9	27	25%	75%
	138		100%		140		100%		269		100%		36		100%	

Forrás: saját kutatás

5. Kutatási eredmények

Felmérésünk egyik központi kérdése, hogy az egyetemi kutatási eredmények spin-off vállalkozásban történő hasznosításával kapcsolatban eltérő szándék és vélemény figyelhető-e meg férfi és női kutatók körében? Az alábbiakban sorra vesszük a szakirodalmi áttekintésben bemutatott területekkel kapcsolatos eredményeinket saját kutatás alapján.

5.1. Spin-off vállalkozási szándék

Az első hipotézisünk szerint az egyetemi kutatási eredmények üzleti hasznosításához nagyobb valószínűséggel terveznek a férfiak spin-off vállalkozást indítani, mint a nők. Annak érdekében, hogy a hipotézisünket meg tudjuk vizsgálni, a spin-off vállalkozás indítási szándékot a következő állítással mértük: „Jelenlegi kutatási eredményem üzleti hasznosításához saját spin-off vállalkozást tervezek indítani/működtetni a közeljövőben (1 éven belül)”, amelyet 1-5-ig terjedő likert skálán mértünk. Az eredmények alapján elmondható, hogy viszonylag kevesen terveznek kutatási eredményeik hasznosításához spin-off vállalkozást indítani, a válaszok átlaga csak 1,71 volt, ami kifejezetten alacsonynak mondható (2. táblázat). Míg a férfiak átlaga 1,76, addig a nők által adott válaszok átlaga 1,47 volt, ami alacsonyabb, mint a férfiak által adott válaszok átlaga. Az átlagok összehasonlítására kétmintás t-próbával is teszteltük a válaszokat, aminek eredménye alapján az átlagok között szignifikáns különbség mutatható ki.

2. táblázat: Különbségek a férfi és női kutatók spin-off vállalkozás indítási szándékában

Nem	N	Átlag	Szórás
Nők	85	1,4706	0,86724
Férfiak	310	1,7645	1,19303
n.a.	16	1,8125	1,16726
Összesen	411	1,7056	1,13629

Forrás: saját kutatás

Amennyiben a spin-off vállalkozás indítási szándékra adott válaszokat aszerint csoportosítjuk, hogy 1-3 válaszok esetén nem feltételezzük, hogy spin-off vállalkozást indít az egyén, míg 4-5 értékek esetén feltételezhetően az adott kutató spin-off vállalkozás keretében kezdi meg hasznosítani kutatási eredményét, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy a férfiak nagyobb arányban szándékoznak hasznosítani kutatási eredményeiket (11,0%), mint a nők (1,2%).

A fenti eredmények alapján a hipotézisünket elfogadjuk, miszerint az egyetemi kutatási eredmények üzleti hasznosításához nagyobb valószínűséggel terveznek spin-off vállalkozást indítani a férfiak, mint a nők.

5.2. Spin-off vállalkozás indítás motivációi

A spin-off vállalkozás indítási szándék mellett kiemelt figyelmet fordítottunk a motivációk vizsgálatára is. Hipotézisünk szerint az egyetemi kutatási eredmények spin-off vállalkozásban történő üzleti hasznosítása során a nők számára fontosabbak a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos motivációk, mint a férfiak esetén. A nemzetközi szakirodalmi áttekintés, valamint korábbi kvalitatív kutatásunk során számos motivációs tényezőt azonosítottunk. Ahogyan arra korábbi kutatási eredmények utaltak, feltételeztük, hogy a nők számára a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos motivációk nagyobb szerepet játszhatnak.

A motivációk vizsgálatához főkomponens-elemzést végeztünk el, amely során 3 faktort alakítottunk ki (3. táblázat): *társadalmi fejlődés motivációi, hírnévbeli motivációk, valamint pénzügyi motivációk.*

3. táblázat: Főkomponenselemzés eredménye (motivációk)

	Motivációk		
	társadalmi fejlődés motivációi	hírnévbeli motivációk	pénzügyi motivációk
társadalom számára hasznosítani a találmányt	,786		
munkahelyek biztosítása fiatal kutatók számára a spin_off vállalkozásban	,772		
későbbi kutatások számára forrás szerzése	,744		,405
ipari szereplőkkel való együttműködést serkentése	,661		,433
kutatói hírnév növelése a vállalkozói tevékenység során		,871	
társadalmi hírnév növelése a vállalkozói tevékenység során		,870	
családtagjaim/barátaim számára bizonyítani kutatómunkám gyakorlati hasznát		,816	
személyes jövedelem növelése a vállalkozói tevékenységből			,894

Forrás: saját kutatás

Megjegyzés: Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 4 iterations.

A motivációk részletesebb vizsgálatához, összehasonlítást végeztünk a férfiak és nők válaszai alapján, amelyek átlagait kétmintás t-próbával teszteltük. Az eredmények alapján elmondható, hogy a társadalmi fejlődéssel, valamint a pénzügyi tényezőkkel kapcsolatos motivációk számítanak leginkább a kutatók számára (4. táblázat). A hírnév növelésének motivációi azonban alacsonyabb értéket kaptak, mint a motivációk előbbi két csoportja.

4. táblázat: Spin-off vállalkozás indítás motivációi férfi és női kutatók körében

		Gyakoriság*, N (Megoszlás, %)		Átlagok		Teszt eredménye **
		Nők	Férfiak	Nők	Férfiak	
Társadalmi fejlődés motivációi	társadalom számára hasznosítani a találmányt	89 (87%)	262 (79%)	4,40	4,10	szignifikáns különbség
	későbbi kutatások számára forrás szerzése	100 (97%)	278 (84%)	4,60	4,17	szignifikáns különbség
	ipari szereplőkkel való együttműködés serkentése	93 (90%)	275 (82%)	4,39	4,16	szignifikáns különbség
Hírnévbeli motivációk	munkahely biztosítása fiatal kutatók számára	80 (78%)	246 (76%)	4,17	3,96	nincs különbség
	családtagjaim, barátaim számára bizonyítani	25 (24%)	98 (30%)	2,65	2,77	nincs különbség
	kutatói hírnév növelése	42 (41%)	132 (41%)	3,13	3,04	nincs különbség
Pénzügyi motivációk	társadalmi hírnév növelése	43 (42%)	135 (42%)	3,14	3,07	nincs különbség
	személyes jövedelem növelése	87 (84%)	281 (85%)	4,28	4,21	nincs különbség

*azon kutatók száma, akik az 5-fokú likert skálán 4 vagy 5 értéket jelöltek meg

** kétmintás t-próba teszt eredménye az egyes motivációk esetén

Forrás: saját kutatás

Amennyiben a férfiak és nők közötti különbségeket szeretnénk megvizsgálni, akkor azt láthatjuk, hogy míg a hírnévbeli motivációk és pénzügyi motivációk esetén nem mutatható ki szignifikáns különbség a válaszokban, addig a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos motivációk átlagértékei különbözőnek tekinthetők férfiak és nők körében. Ezek alapján arra következtethetünk, hogy a nők számára a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos motivációk fontosabbak a kutatási eredmények üzleti hasznosításához történő spin-off vállalkozás indítás esetén. Az eredmények tükrében a hipotézisünket elfogadjuk, ugyanakkor fontos kiemelni, hogy viszonylag kis különbség van a két csoport válaszai között, még ha statisztikailag különbözőnek is tekinthetők.

5.3. Vállalkozói szándékot elősegítő tényezők

A téma szempontjából fontos kérdésként merül fel, hogy vajon a vállalkozói tevékenységet elősegítő tényezők esetén egyrészt megfigyelhetünk-e különbséget a férfiak és nők között, másrészt a különböző vállalkozói képességek és spin-off vállalkozás indítási szándék között van valamilyen kapcsolat? A kutatásban vizsgáltuk a vállalkozás indítással kapcsolatos *korábbi tapasztalatokat, vállalkozói kompetenciákat, ipari kapcsolatokat*, valamint mennyire támaszkodna az adott egyetemi kutató az egyetem vagy más külső szervezet *üzleti ismereteire és anyagi forrásaira*.

A kétmintás t-próba teszt eredményei alapján elmondható, hogy a férfiak és nők által adott válaszok átlagai mindegyik esetben szignifikánsan különböznek (5. táblázat). A válaszok alapján úgy tűnik, hogy a nők a vizsgált tényezőket tekintve borúlátóbbak, mint a férfiak. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy egyik csoport kutatói sem értékelték összességében magasra ezen tényezőket. Az általunk vizsgált változók tekintetében a nők az egyetem szakmai segítségére támaszkodnának legkevésbé ($M_N=2,51$), ami a férfiak körében is azt mutatja, hogy a kutatók leginkább ezeket a tényezőket tartják a legerősebbnek ($M_F=2,90$). Továbbá, a férfiak körében viszonylag magasabb értéket kapott a megfelelő ipari kapcsolatokkal való rendelkezés ($M_F=2,93$). A vizsgált tényezők közül mind a nők, mind pedig a férfiak a korábbi vállalkozói tapasztalatokat ($M_N=1,64$; $M_F=2,09$), valamint a vállalkozói kompetenciákat ($M_N=1,95$; $M_F=2,36$) értékelték legalacsonyabbra.

Tekintettel arra, hogy a nők esetén a kapcsolatvizsgálat valamivel erősebb összefüggést mutatott ki, valamint a nők az adott tényezők értékelése során alacsonyabb értékeket jelöltek meg, elfogadjuk hipotézisünket, miszerint a nők vállalkozási indítási szándékára nagyobb hatással vannak az általunk vizsgált vállalkozói szándékot elősegítő tényezők, mint férfiak körében.

5. táblázat: Különbségek vállalkozói tevékenységet elősegítő tényezők esetén női és férfi egyetemi kutatók körében

	Nők					Férfiak					Teszt eredménye
	Átlag	Szórás	Kapcsolatvizsgálat a spin-off indítási szándékkal			Átlag	Szórás	Kapcsolatvizsgálat a spin-off indítási szándékkal			
			Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N			Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N	
Nagy tapasztalattal rendelkezem vállalkozás indításában/működtetésében.	1,64	1,16	,466**	0,000	85	2,09	1,33	,314**	0,000	310	szignifikáns különbség
Megfelelő vállalkozói kompetenciákkal rendelkezem.	1,95	1,27	,525**	0,000	82	2,36	1,36	,329**	0,000	295	szignifikáns különbség
Megfelelő ipari kapcsolatokkal rendelkezem.	2,19	1,41	,326**	0,002	84	2,93	1,46	,161**	0,005	307	szignifikáns különbség
A vállalkozás sikeres működtetéséhez az egyetem szakmai segítségére nem lenne szükségem.	2,51	1,49	0,128	0,288	71	2,9	1,49	0,049	0,419	271	szignifikáns különbség
Az egyetem anyagi segítsége nélkül a vállalkozás indítás/működtetés költségeit saját magam finanszírozni tudnám.	2,18	1,49	,580**	0,000	68	2,54	1,47	,189**	0,002	270	szignifikáns különbség

Forrás: saját kutatás

6. Összegzés

A felmérés célja a férfi és női kutatók tudományos eredményeik üzleti hasznosításához spin-off vállalkozás indítással kapcsolatos szándékának, motivációinak és elősegítő tényezőinek vizsgálata, valamint összehasonlítása volt. A szakirodalmi áttekintés során felállított

hipotézisek igazolást nyertek, miszerint a női kutatók alacsonyabb arányban tervezik tudományos eredményeiket a közeljövőben spin-off vállalkozás keretében hasznosítani. A felmérés nem vizsgálta, hogy ennek esetleg az oka, hogy a nők más hasznosítási formát részesítenek-e előnyben, mindenesetre érdemes lenne a különböző hasznosítási csatornákkal kapcsolatos preferenciákat is vizsgálni.

Az egyén motivációinak megismerése és a nők vállalkozói tevékenységének elősegítése fontos célkitűzés, mivel az eredmények alapján úgy tűnik, hogy a nők körében nagyobb figyelmet kapnak a különböző társadalmi-fejlődésre irányuló motivációk – még ha a férfiak ez irányú motiváció nem sokkal maradtak is el. Ugyanakkor a pénzügyi tényezők szerepe tekinthető még meghatározónak, amely az alacsony kutatói jövedelemnek tulajdonítható – ezt korábbi hazai kutatások is igazolták. A felmérés eredményei arra világítottak rá, hogy a korábbi vállalkozói tapasztalatok, vállalkozói kompetenciák, ipari kapcsolatok, valamint anyagi háttér meghatározóak lehetnek a vállalkozás indítási szándékkal kapcsolatban, amelyek szerepe nagyobb a női kutatók körében. E tekintetben, a női kutatók vállalkozói szándékának ösztönzése érdekében fontos lenne ezeken a területeken támogatni a női kutatókat.

Irodalomjegyzék

- Ajzen, I. (1988): *Attitudes, personality, and behavior*. Milton Keynes: Open University Press.
- Ajzen, I. (1991): The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2) 179-211.
- Anna, A. L. – Chandler, G. N. – Jansen, E. – Mero, N. P. (1999): Women business owners in traditional and non-traditional industries. *Journal of Business Venturing*, 15(3) 279-303.
- Bandura, A. (1977): Self-efficacy: Toward a Unifying Theory of Behavioral Change. *Psychological Review*. 84(2) 191–215.
- Betz, N. E. – Hackett, G. (1981): The relationship of career-related self-efficacy expectations to perceived career options in college women and men. *Journal of Counseling Psychology*, 28(5) 399-410.
- Carter, N. – Williams, M. – Reynolds, P. (1995): Discontinuance among new firms in retail: The influence of initial resources, strategy and gender. Working paper, Marquette University, Milwaukee, WI.
- Cliff, J. E. (1998): Does one size fit all? Exploring the relationship between attitudes towards growth, gender, and business size. *Journal of Business Venturing*, 13(6) 523-542.
- Etzkowitz, H. (2002): *MIT and the Rise of Entrepreneurial Science*. London and New York, Routledge.
- Etzkowitz, H. – Webster, A. – Gebhardt, C. – Terra, B. R. C. (2000): The future of the university and the university of the future: evolution of ivory tower to entrepreneurial paradigm. *Research Policy*, 29(2) 313-330.
- Goethner, M. – Obschonka, M. – Silbereisen, R. K. – Cantner, U. (2012): Scientists' transition to academic entrepreneurship: Economic and psychological determinants. *Journal of Economic Psychology*, 33(3) 628-641.
- Hoye, K. – Pries, F. (2009): 'Repeat commercializers,' the 'habitual entrepreneurs' of university–industry technology transfer. *Technovation*, 29(10) 682-689.
- Kalleberg, A. – Leicht, K. (1991): Gender and organizational performance: Determinants of small business survival and success. *Academy of Management Journal*, 34(1) 136-161.
- Kautonen, T. – Van Gelderenb, M. – Tornikoskic, E. T. (2013): Predicting entrepreneurial behaviour: a test of the theory of planned behaviour. *Applied Economics*, 45(6), 697-707.
- Krueger, N. F. – Carsrud, A. L. (1993): Entrepreneurial intentions: applying the theory of planned behaviour. *Entrepreneurship & Regional Development*, 5(4) 315-330.

- Küttim, M. – Kallaste, M. – Venesaar, U. – Kiis, A. (2014). Entrepreneurship Education at University Level and Students' Entrepreneurial Intentions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 110(24) 658-668.
- Lortie, J. – Castogiovanni, G. (2015): The theory of planned behavior in entrepreneurship research: what we know and future directions. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 11(4) 935-957.
- Loscocco, K. A. – Robinson, J. (1991): Barriers to women's small-business success in the United States. *Gender & Society*, 5(4) 511-532.
- Makra Zs. – Erdős K. (2012): Fiatal egyetemi kutatók – potenciális akadémiai vállalkozók? A fiatal kutatók vállalkozói attitűdjének, hajlandóságának és aktivitásának vizsgálata a hazai elitegyetemeken. In Makra Zs. (szerk.): Spin-off cégek, vállalkozók és technológia transzfer a legjelentősebb hazai egyetemeken. Szeged: Universitas Szeged Kiadó, 175-206.
- Nilsson, A. S. – Rickne, A. – Bengtsson, L. (2010): Transfer of academic research: uncovering the grey zone. *Journal of Technology Transfer*, 35(6) 617-636.
- Novotny Á. (2014): Siker és motiváció a magyar vállalkozó-kutatók körében. *Competitio*, 13(1) 75-87.
- O'Shea, R. P. – Allena, T. J. – Chevalierb, A. – Rohec, F. (2005): Entrepreneurial orientation, technology transfer and spinoff performance of U.S. universities. *Research Policy*, 34(7) 994-1009.
- Rasmussen, E. – Moen, Ø. – Gulbrandsen, M (2006): Initiatives to promote commercialization of university knowledge. *Technovation*, 26(4) 518-533.
- Renault, C. S. (2006): Academic capitalism and university incentives for faculty entrepreneurship. *Journal of Technology Transfer*, 31(2) 227-239.
- Rizzo, U. (2015): Why do scientists create academic spin-offs? The influence of the context. *Journal of Technology Transfer*, 40(2) 198-226.
- Rothaermel, F. T. – Agung, S. D. – Jiang, L.(2007): University entrepreneurship: a taxonomy of the literature. *Industrial and Corporate Change*, 16(4) 691-791.
- Yurtkorua, E. S. – Kuşçub, Z. K. – Doğanayc, A. (2014): Exploring the antecedents of entrepreneurial intention on Turkish university students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 150, 841-850.